

УДК 7. 11

*аспірант Климко З.В.
кафедра дизайну архітектурного середовища
Національний університет «Львівська політехніка»*

«ТЕАТР» СЦЕНОГРАФІЧНИХ РІШЕНЬ Є. М. ЛИСИКА НА ПРАЗЬКОМУ КВАДРІЕНАЛЕ 2015 ПОБУДОВА ПРОСТОРУ, ДІЙОВА ОРГАНІЗАЦІЯ І ЇХ ОФОРМЛЕННЯ

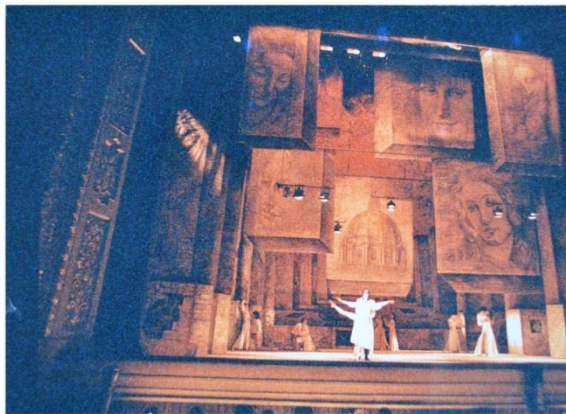
Анотація. Висвітлена концепція проекту (побудови простору, дійової організації, естетичного оформлення) експозиції, яку сформували твори видатного сценографа Є. М. Лисика. Та проекти і реалізації кафедри ДАС НУ Львівська Політехніка, а також сценічно-дійовий простір вистав «Айсберги», «Медея» сценографом яких був проф. П. Босий (університет Райєрсона, Торонто, Канада) на Празькому квадрієнале 2015 р.

Ключові слова: побудова простору, дійова організація, естетичне оформлення, експозиція.

Постановка проблеми. Необхідність спеціально висвітлити концепцію проекту такої виставки зумовлено тим, що за всі роки Незалежності (з 1991 року) досягнення національної театральної практики і театральної освіти ніколи не були представлені на головному театральному виставковому форумі Світу – Празькому квадрієнале. Також тим, що архітектура такої виставки могла би стати не ексклюзивним, або періодичним рішенням, а рішенням обов'язковим для заходів по презентації театральної техніки, технології, сценографії і архітектури на національному рівні.

Аналіз наукових досліджень та публікацій. За майже 30 років професійної діяльності твори Є. М. Лисика демонструвалися на різноманітних виставках бувшого Радянського союзу, наприклад на виставці «Художники театру та кіно» - це ескізи декорацій до «Бориса Годунова», та «Тіля Уленшпігеля», як і на інших, скажімо на трієнале сценографії в Ризі і Вільносі, на московських і ленінградських виставках «Итоги сезона», виставці «Театральних художников Грузии» тощо. Але такі виставки його сценографії були «паперовими» коли макет вистави, а не простір вистави, макет костюму і декорації, а не костюм і декорація вистави були метою показу діяльності художника. І хоча в роки незалежності,

вже після смерті Лисика, на його виставках у Львівському палаці мистецтв, робилися спроби показати реальні масштаби цих творів в просторі і дії (експонування оригінальних фрагментів сценографічних рішень, та показ кіно, та телезаписів самих вистав) стверджувати, що ці заходи достойно і глибоко відобразили і ознайомили шанувальників театру зі скарбом Євгена Микитовича ніяк не можна (Рис 1).

а.

б.

в.

г.

Рис. 1 Приклади найвідоміших вистав Є.М. Лисика а. Балет «Ромео і Джульєта»; б. Балет «Створення світу» в. Опера «Демон» - сценічний ескіз г. Опера «Лоенгрін»

Це стосується і популяризації проектів і реалізацій театральних – видовищних просторів, приміщень, будівель і ін., розроблених студентами, докторантами, викладачами кафедри дизайну архітектурного середовища. Які представлялись на багатьох виставках і публікувались в десятках виданнях України, Польщі, Росії, Франції, Італії, Німеччини, але ніколи на спеціалізованих - театральних [1], [2], [3], [4], [5], [6], [7], [8]. Проектів, серед яких було не мало пропозицій по створенню «Дому Лисика», завданням якого було накопичення, реставрація, зберігання і демонстрація монументальних сценографічних творів Є.М. Лисика [1], [6], [10], [11], (рис 2).

Ось чому на кафедрі ДАС, в ювілейний для Лисика рік, йому мало б виповнитися 85 років, було прийняте рішення взяти участь, на запрошення організаторів Празького квадрієнале 2015 р., у спільній виставці творчих робіт майстра і колективу кафедри. Для цього кафедра створила проект синтетичної експозиції, яка б могла бути експозиційним простором з різними функціями і «живим театром».

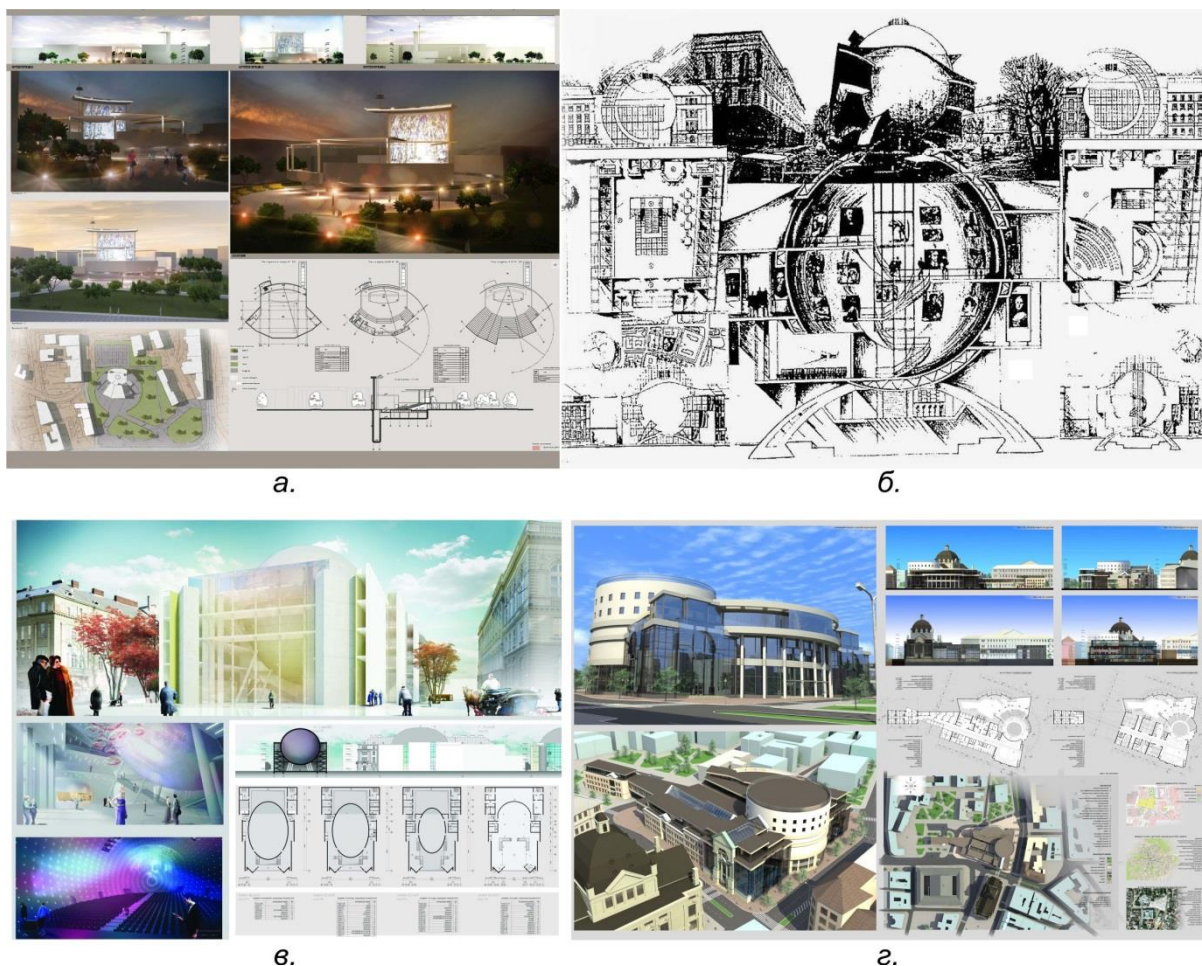
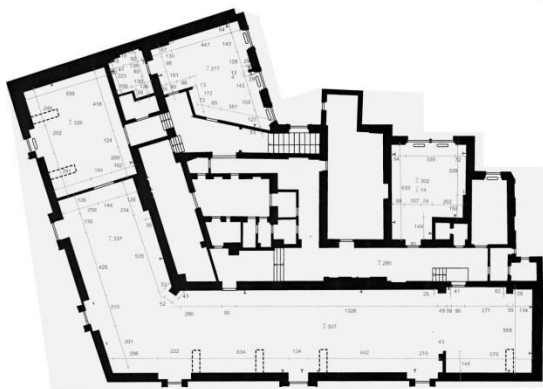

Рис. 2 Пошукові проекти «Дому Лисика» - будівлі для накопичення, зберігання, реставрації і демонстрації монументальних сценографічних творів Є.М. Лисика. а. Проект будівлі для накопичення та демонстрації творів сценографічного мистецтва (проф. В. Проскуряков, викл. Д. Ярема, дипл. С. Наконечна.). б. Проект центру мистецтв ім. Є.Лисика (проф.В. Проскуряков, дипл. Г. Стахів). в. Проект центру мистецтв ім. Є.М. Лисика у Львові (розроблений як апробація магістерського дослідження, проф. В. Проскуряков, викл. Д. Ярема, дипл. К. Ковальчук.). г. Проект будівлі для зберігання та демонстрації творів сценографічного мистецтва у Львові (проф. В. Проскуряков, доц, Б.Гой, дипл. О. Дуб)

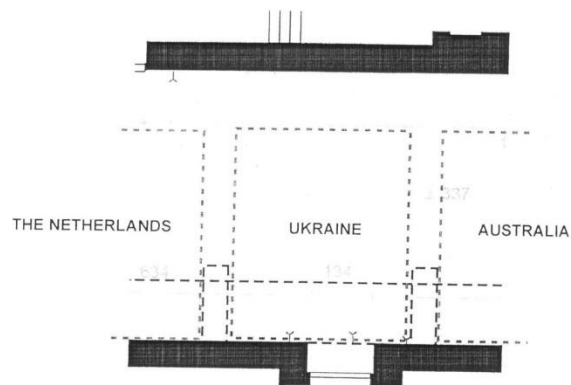
Виклад основного матеріалу. Для творчого колективу, що представляв кафедру ДАС ІАРХ НУ «Львівська політехніка», а це творчий керівник проф. Віктор Проскуряков, куратор проф. Павло Босий, дизайнери, студенти і дипломанти: Юрій Філіпчук, Андрій Пестрій, Юлія Тимошенко, Анастасія Паскевська, і аспірант Зоряна Климко, організатори ПК – 2015 надали простір секції G – 40, на 4 поверсі дому Кафки по вул. Ф. Кафки 3, в центрі Праги. Будинок історичний, секція мала площу 16 м. кв., розміром 4.60 x 3.60 м. висотою 3.37 м., та одне мансардне вікно. Секція розміщується поміж секціями Австралії з ліва, і Нідерландами з права, на осі фасаду з головним входом в будинок (рис 3).

а.

б.

в.

Рис. 3 Місце розташування української експозиції на Празькому квадрієнале 2015 а. Фасад будинку по вулиці Ф. Кафки, 3 б. План-схема поверху в. План-схема секції G-40

Прийнявши головною вербальною концепцією своєї експозиції гасло «В театрі всі реалії є ілюзією і всі ілюзії є реалією...», де під реаліями малось на увазі театральні – архітектурний, театральні – сценічний простір, сценографія, драматургія і акторська майстерність, творчий колектив створив простір нового типу експозиції. Простір який вирішувався як театр, сцена, лекторій, навчально-проектна, архітектурно-театральна майстерня. Які можуть діяти водночас, або ж

почергово, в залежності від мети і завдання того чи іншого виставкового дня (рис 4).

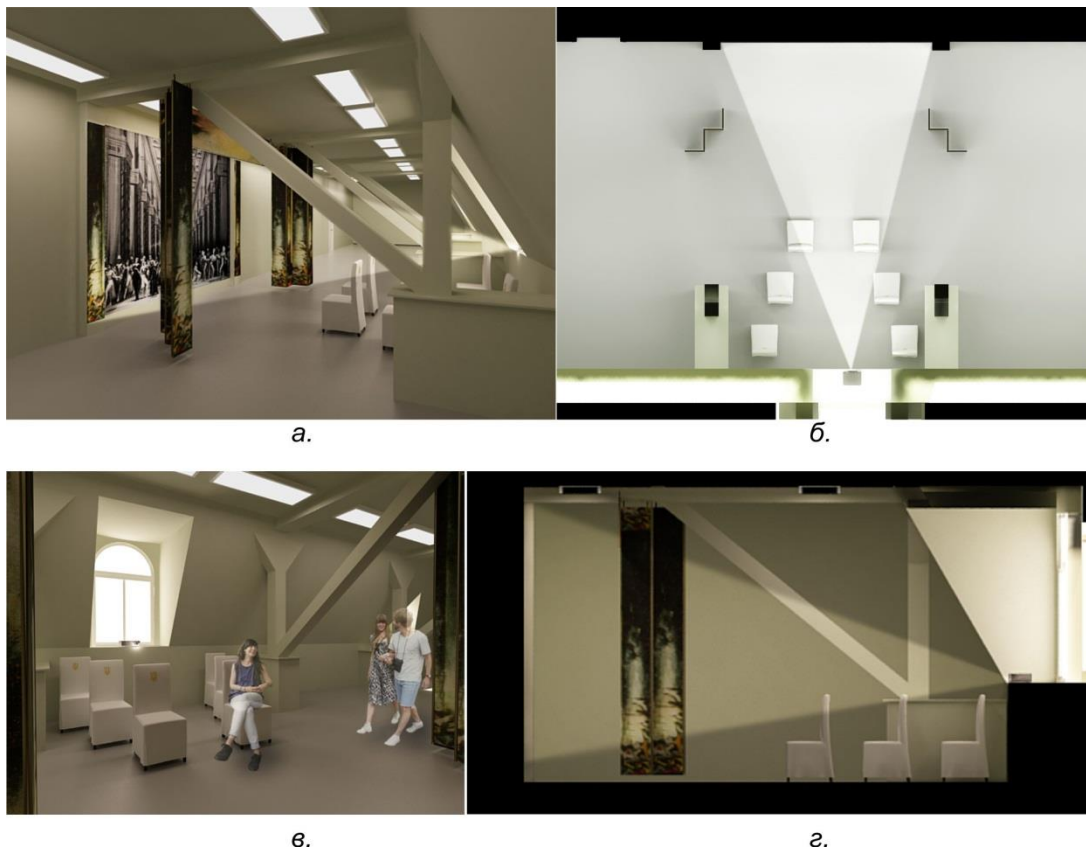

Рис. 4 Концептуальне вирішення простору української експозиції запропоноване авторським колективом кафедри ДАС, ІАРХ, НУ «Львівська політехніка» а. Загальний вигляд по осі вікно-горизонт. б. Ескіз плану експозиції в. Загальний вигляд г. Ескіз перетину

Для цього трансформація наданого Україні експозиційного простору поміж двома стаціонарними складовими - «горизонтом – екраном» на стаціонарній стіні навпроти проектора розміщеного в ніші вікна здійснюється двома елементами – кулісами «порталу» і кріслами. Завдяки ним можна створювати різні варіанти функціонування експозиції в цілому:

- як «театру» сценографічних рішень Є.М. Лисика – кінетичних проекцій ескізів вистав, макетів, завіс, палет, горизонтів, фрагментів реальних вистав створених майстром. Від проектора крізь простір експозиції і умовний портал на стіну – місце екрану – горизонту. (Разом це близько 100 рішень) (рис 5);

- як «лекторію» - для кінетичних проекцій проектів і реалізацій театральних просторів, приміщень, будівель, створених студентами, аспірантами, викладачами кафедри ДАС. А також проектів «Дому Лисика» - проектів будівель для накопичення, реставрації, зберігання і демонстрації предметів творчої спадщини Маєстро (рис 6).

Також завданням експозиції як «лекторію» є слайдова презентація ілюстрацій до дайджесту результатів дисертаційного дослідження архітектурно-

сценографічного діяльності театрального художника Лисика під час лекцій про нього. Простір експозиції поміж порталом і вікном може бути трансформованим у сценографічно – дійовий простір вистав «Айсберги» і «Медея» художником яких був професор П. Босий з університету Райєрсона з Торонто.

Рис. 5 Функціонування експозиції як театру

Ще одним задумом експозиції стала ідея надати можливість відвідувачам секцій G-37, G-38, G-39, G-40, G-41, (серед яких є і простір української експозиції) хоча б раз в житті побувати в «середовищі сценографічних рішень» вистав створених Є.М. Лисиком.

Саме для цього частина загального коридору – комунікації при секції G-40 вирішена, за задумом авторів проекту, як простір сцени, межами якої є «куліси» її portalу і «горизонти» на стіні навпроти вікна. Це ж мета переслідувалася авторами і при створенні середовища вистав «Айсберги» і «Медея» (в просторі поміж порталом і вікном). Для відвідувачів суто української експозиції і в першому, і другому випадку автори експозиції мали намір фотографувати відвідувачів і дарувати їм знімки. Стаціонарна експозиція проектів і реалізацій театральних просторів, приміщень будівель, комплексів, будівель «Дому Лисика» а також сценографічних ескізів, фото макетів, фото із середовищем реалізованих Є.М. Лисика вистав були вирішені авторами як одяг сцени у вигляді завіс поміж секцією України і секціями Нідерландів і Австралії (рис 7).

Рис. 6 Функціонування експозиції як лекторію

Висновки. Архітектурно-сценографічна творчість – унікальний вид мистецтва, який за мірою, монументальністю, засобами і заходами творення, просторовими, сценографічними, часовими особливостями домінує над багатьма іншими.

Для правдивого показу досягнень майстрів сценографії українського і світового театру на виставкових заходах зовсім недостатньо традиційних прийомів напрацьованих для показу досягнень інших видів мистецтв. Це стосується не тільки світла, технічно-технологічних, колористичних, фактурних, текстурних, мистецько-концептуальних рішень, а і таких які б синкретично показали перетворення, думки майстра-сценографа від першого ескізу – макету до реальної вистави, або реального її фрагменту. Іншими словами від статичного ескізу до сценічної дії. Та й ще до сценічної дії Майстрів рівня художника Є.М. Лисика.

Користуючись можливістю участі в Празькому квадрієнале 2015 р. авторський колектив що створив українську національну експозицію в розділі «Освіта» запропонував таку побудову простору, потрактування середовища, дійову організацію і їх оформлення, які сприяють динамічному розкриттю феномену сценографії і театральної архітектури, а саме вирішувати виставковий простір як: театр, сцену, лекторій, навчально-проектну, архітектурно-театральну майстерню і зрозуміло, як стаціонарну експозицію.

Концепція проекту експозиції архітектурно-сценографічних творів Є.М. Лисика і проектів просторів місць, приміщень, будівель, споруд для театально-видовищних заходів розроблених кафедрою дизайну архітектурного середовища і реалізація її в натурі може посприяти створенню нового архітектурного типу

театрально-видовищної і водночас культурно-просвітницької будівлі. Будівлі для накопичення зберігання реставрації і експонування монументальних творів театрального мистецтва, і зокрема створених Є.М. Лисиком.

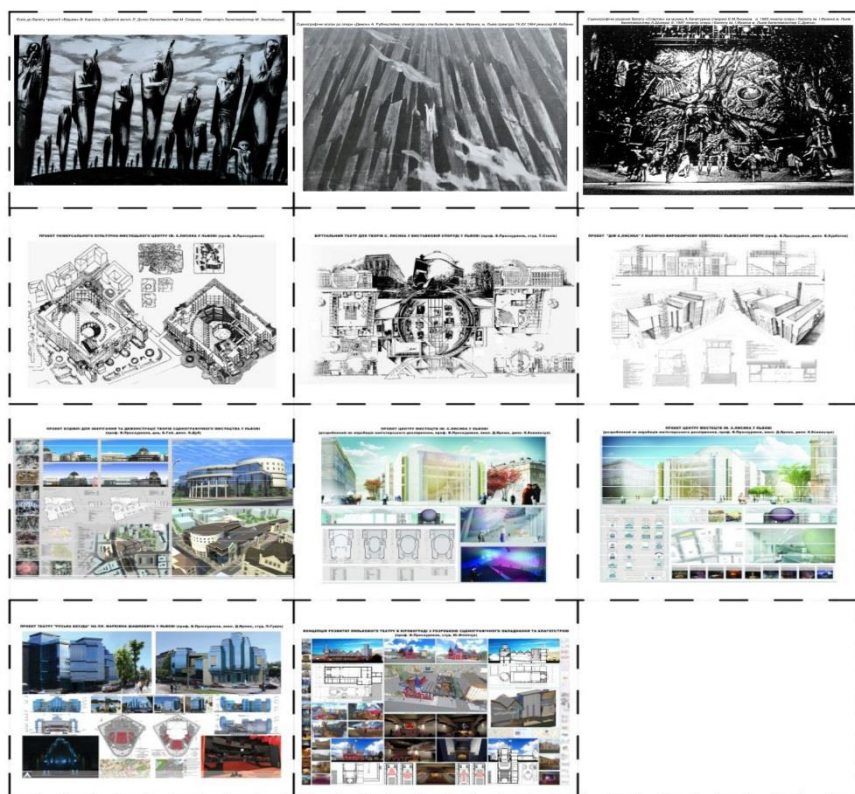
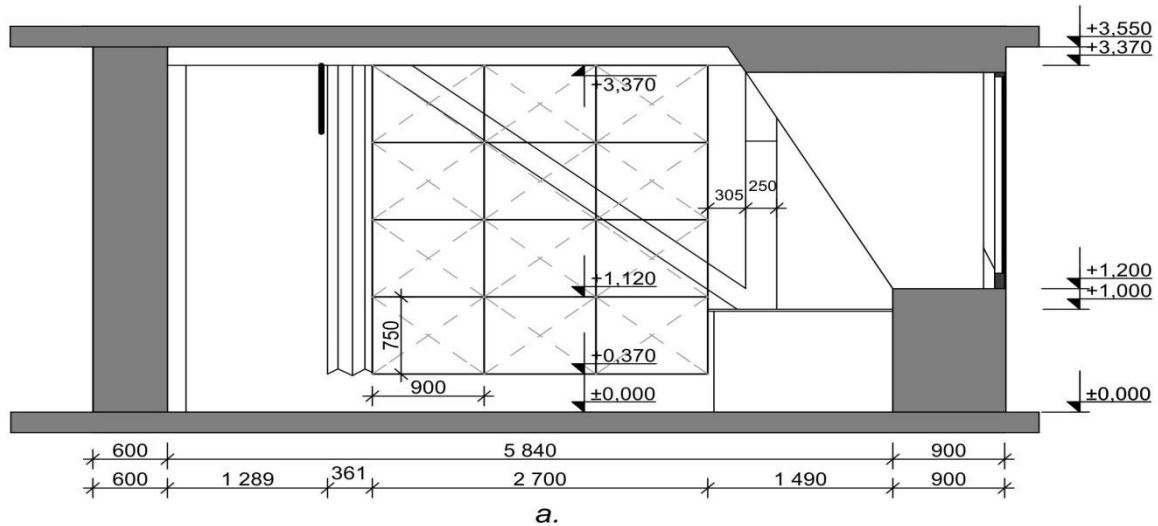

Рис. 7 Вирішення стаціонарної частини експозиції як одягу сцени у вигляді завіс. а. Розкрій стаціонарної частини на межі із виставкою Австралії. б. Пропозиція наповнення стаціонарної частини

Література:

- Проскуряков В.І. Архітектура українського театру Простір і дія. Монографія. / В.І. Проскуряков. – Львів: Вид-во Нац. ун-ту «Львів. Політехніка» Вид-во «Срібне слово», 2004. – С.518 - 525 С. 355 - 361.
- Каталог виставки Є.М.Лисика у Львівському палаці мистецтв / [За ред. О.Зінченко, А.Лисик, В.Проскурякова]. – Львів, 1996. – 4 с.
- Каталог виставки рисунку і сценографії Є.М.Лисика / [За ред. О.Зінченко, А.Лисик, В.Проскурякова]. – Львів, 200. – 5 с.
- Художники Большого театра: каталог / Автор-составитель Березкин В.И. – Москва, 2001. – Т.1. – Лысык Евгений Никитович. С.202. – Т.ІІ – 90 с.
- Каталог виставки рисунку і сценографії Є.М. Лисика в Національному музеї / [За ред. О.Лисик – Зінченко, В.Проскурякова, Д.Яреми]. – Львів, 2010 – 6 с.
- Каталог виставки рисунку і сценографії Є.М. Лисика у Національному музеї / [За ред. О.Лисик – Зінченко]. – Львів, 2010. – 8 с.
- Каталог мистецького проекту до 110-річчя Львівської опери / [За ред. М.Юсиповича]. – Львів, 2010. –8 с.
- Проскуряков В.І. Генеза національної сценографії і її вплив на формування сучасної української архітектури театру / В.І.Проскуряков // Записки Наукового товариства ім.Т.Шевченка, Праці Комісії архітектури та містобудування. – Львів: Вид-во Дослідно-видавничого центру НТШ у Львові, 2005. –Том ССXLIX. – С. 386–405.
- Проскуряков В.І. Антологія та ідеологія оглядів-конкурсів дипломних проектів випускників архітектурних шкіл України кінця ХХ-початку ХХІ століть / В. І. Проскуряков // Архітектура: [зб. наук. пр.] – Львів: Вид-во Нац. ун-ту «Львів. Політехніка», 2003. – С.176-182 – (Вісник / Нац. ун-т «Львів. Політехніка»; № 486).
- Проскуряков В.І. Про огляди-конкурси дипломних проектів випускників архітектурних шкіл України в роки незалежності / В. І. Проскуряков // Записки Наукового товариства ім. Т.Шевченка, Праці Комісії архітектури та містобудування. – Львів. Вид-во Дослідно-видавничого центру НТШ у Львові, 2005. –Том ССXLIX. – С. 633–653.
- Проскуряков В.І., Черкес Б.С. Міжнародне концептуальне проектування як метод генерування прогресивних ідей в архітектурі сучасної України (на прикладі результатів українсько-австрійського проектного семінару «Портополіс Одеса 2005 року») / В. І. Проскуряков, Б.С.Черкес // Региональные проблемы архитектуры и градостроительства. - Одесса: Астропринт, 2007. – С. 651-662.– (Сборник научных трудов Одес. гос. акад. стр-ва и арх-ры; № 9-10).

The concept of the project is highlighted (building space, efficient organization, aesthetic design) expositions, that was formed by a prominent set designer works of E. M. Lysyk. And implementation of projects of the Department of Lviv Polytechnic DAS, and also scenically active - space representations "Icebergs", "Medea" that was a staged by Professor Mr. Bosy (Ryerson University , Toronto, Canada) at the Prague Quadrennial 2015.

Keywords: building space, effective organization, aesthetic design, exposition.

Анотация. Освещена концепция проекта (построение пространства, организация действия, эстетическое оформления) экспозиции, которую сформировали произведения выдающегося сценографа Е. М. Лысыка. И проекты и реализации кафедры ДАС (Дизайна архитектурной среды) НУ Львовская Политехника, а также сценическо - действенное пространство спектаклей «Айсберги», «Медия» сценографом которых был профессор П. Босый (университет Райерсона, Торонто, Канада) на Пражском квадриенале 2015 г.

Ключевые слова: построение пространства, организация действия, эстетическое оформление, экспозиция.